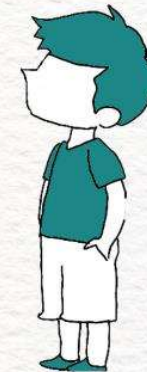

MILO

SPEELT MET KLANKEN

**de leesbrug bouwen tussen
het kleuteronderwijs en het lager onderwijs**

PXL ONDERWIJSINNOVATIE

Wie zijn wij?

Jana Buntinx

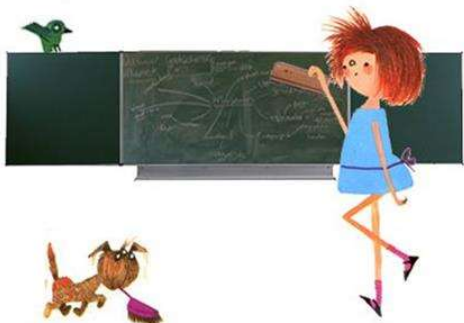
Logopedist en
Lector Nederlands
PXL Education

Annelies Stiers

Zorgcoördinator en
onderzoeker op vlak van taal
en ouderbetrokkenheid

Korte kennismaking

...en wie ben
JIJ?

- Stel jezelf, je school en je klas binnen de minuut aan je tafelgenoten voor.
- Formuleer ook wat je van deze sessie verwacht.
- Duid een tijdsbewaker aan!

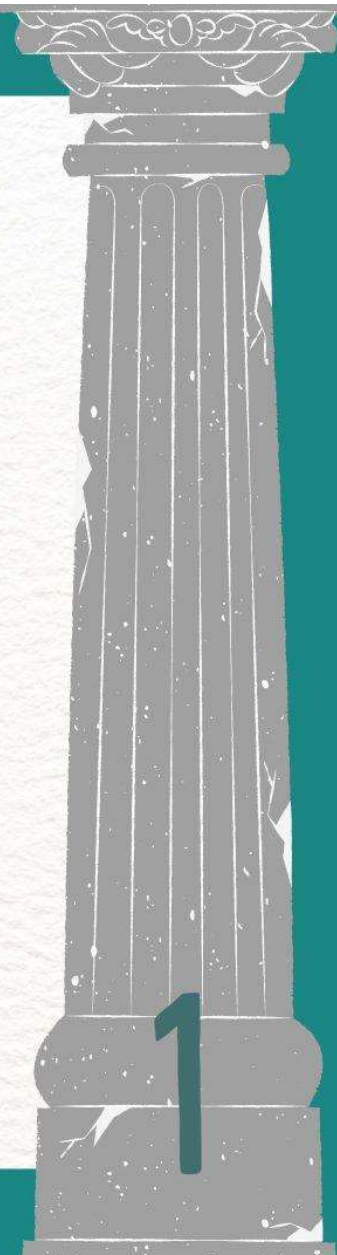
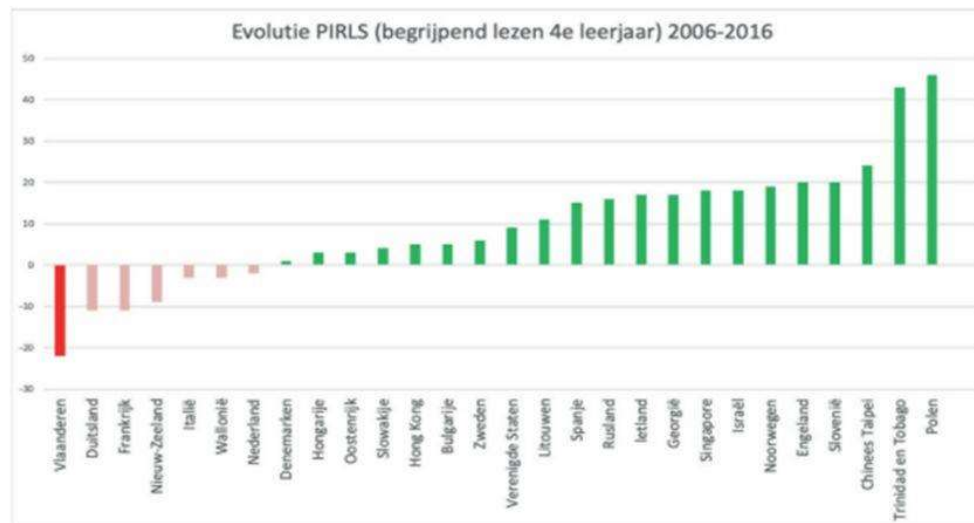
Over het project ...

- **Motiverend Inclusief LeesOnderwijs (MILO)**
- Driejarig speerpuntproject van PXL Onderwijsinnovatie
- Focus = **de leesstart** (3de kleuterklas – 1ste graad lager onderwijs)
- Zes pilootscholen
- **Vanaf 2025-2026** nieuw implementatieproject!

Kennisclip - de zes pijlers van MILO

LEZEN OP LANGE TERMIJN

Waarop moet het leesonderwijs inzetten?

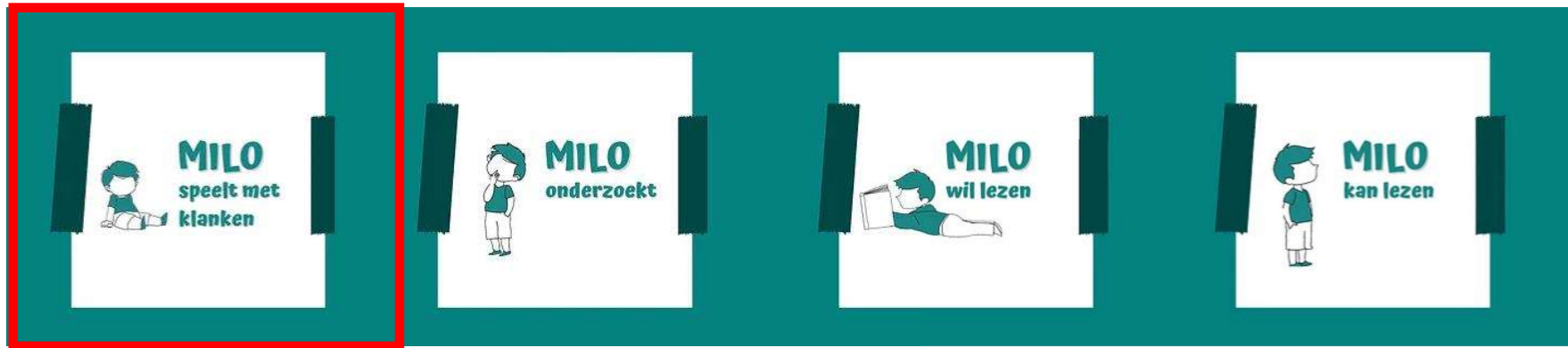
- Belang van **technisch luisteren**
- Belang van **fonologisch en fonemisch bewustzijn**
- Belang van **ontluikende geletterdheid**

- Belang van **uitgebreide woordenschat**
- Belang van **luisterstrategieën**
- Belang van **kennis van de wereld**
- Belang van **motivatie en luisterbereidheid**

- Belang van **zelfsturing (executieve functies)**

Over het project ...

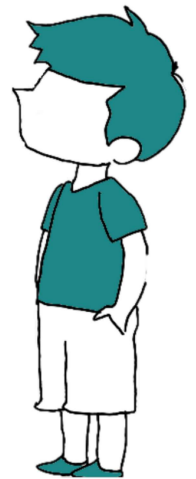
<https://janabuntinx.wixsite.com/milo>

wachtwoord: SchoolvanMILO

Doelen bij deze sessie

- **Wat is er nodig** zodat leerlingen zich ontwikkelen tot vaardige en vlotte lezers?
- Welke initiatieven kun je nemen om voor alle leerlingen een stevig **basisaanbod** te voorzien.
- Welke initiatieven kan je als leerkracht/school nemen **de risicolezers** in de klas preventief te ondersteunen?

Lezen is een toegangspoort voor ...

... kennis

... vaardigheden

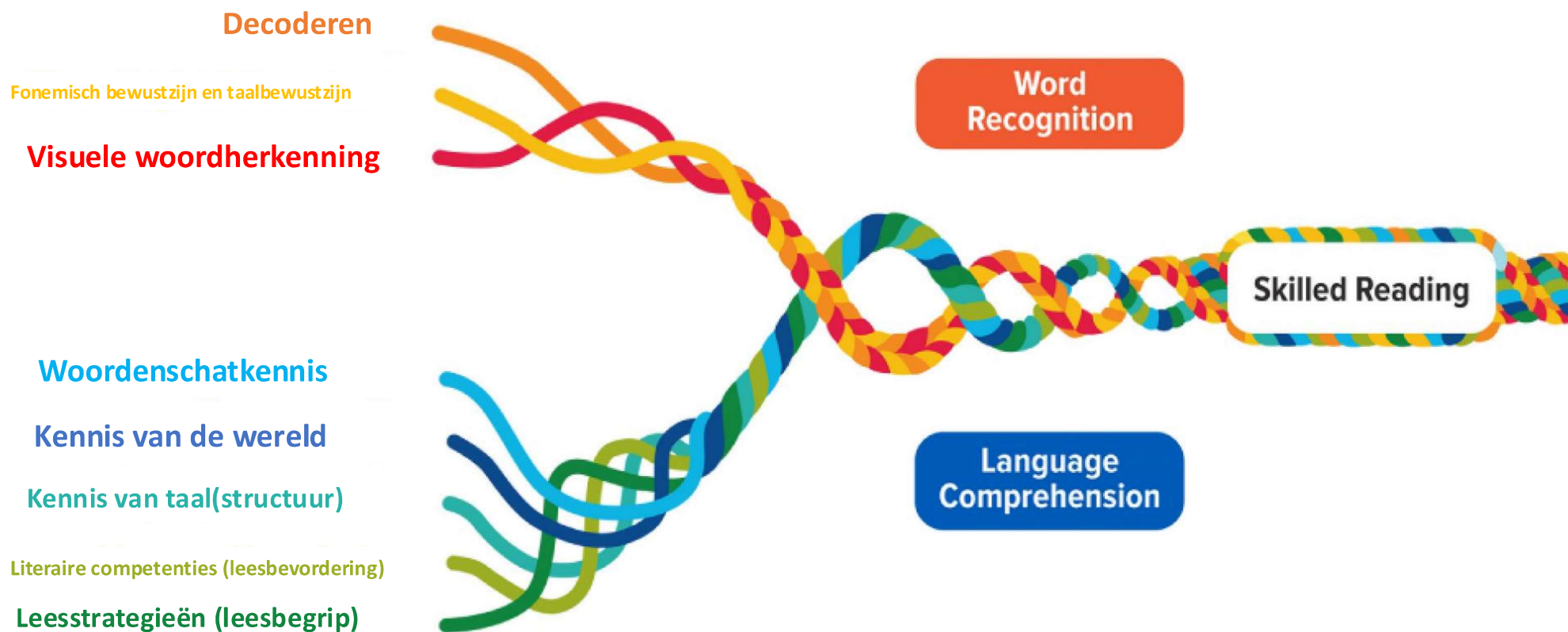
... emoties

Technisch én begrijpend lezen

Schriftelijke én mondelinge taalvaardigheden

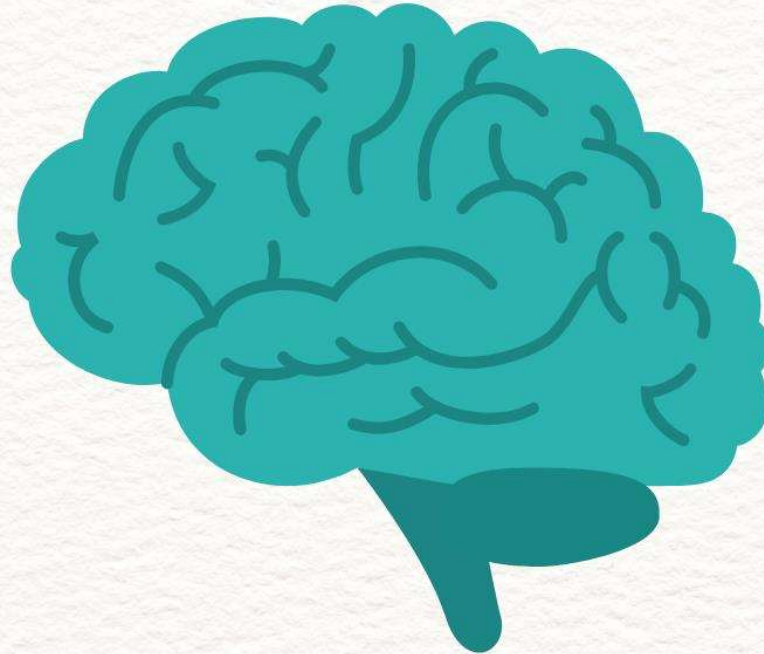

SCARBOROUGH'S READING ROPE

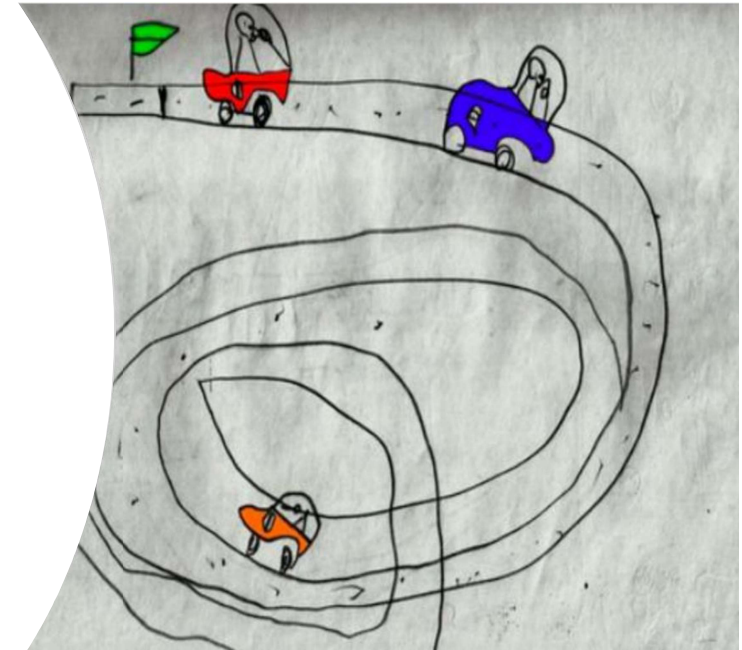
DE GEKOZEN DOELGROEP

DOOR AL OP KLEUTERLEEF TIJD HET FONEEMBEWUSTZIJN TE TRAINEN KUNNEN LATERE LEESPROBLEMEN VERMINDERD OF VOOR KOMEN WORDEN (GILLON, 2005; LUNDBERG ET AL., 2012).

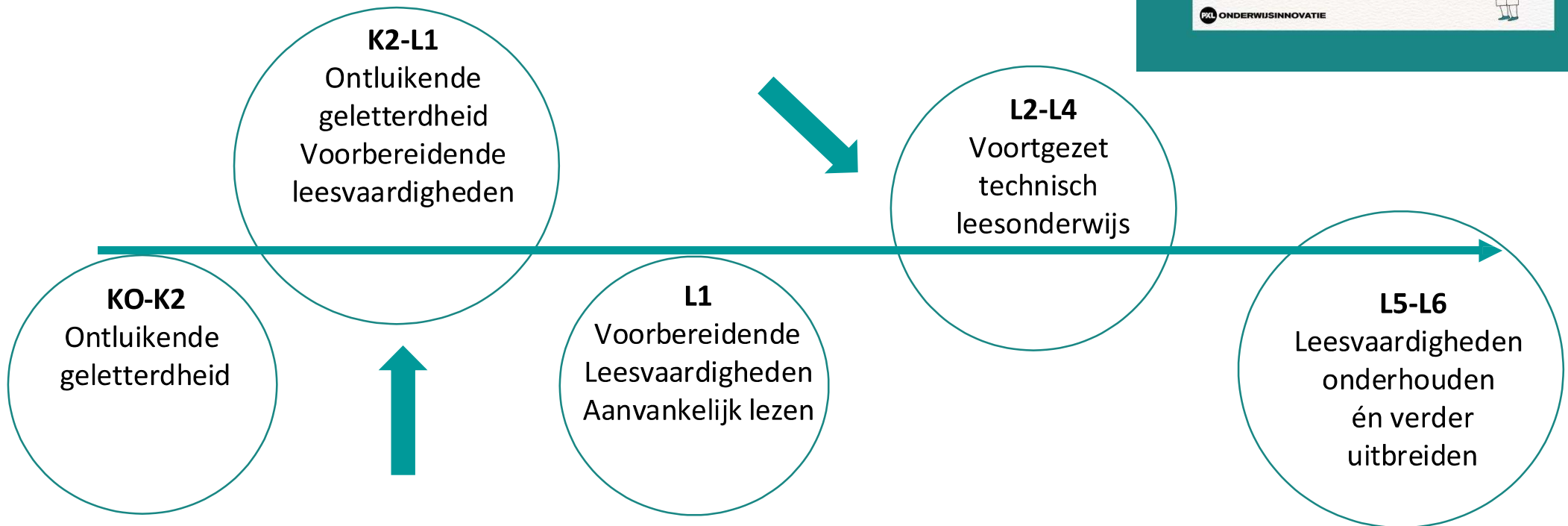
Sleutelen aan lezen is een zaak van de hele basisschool!

- Elke kleuter voorbereiden op een goede leesstart in het 1ste leerjaar is essentieel.
- Eens kinderen achterop hinken, is het erg moeilijk om achterstand bij te werken.

“90% van de zwakke lezers zijn, zonder tijdig ingrijpen, vier jaar later nog steeds zwakke lezers.” (Vernooy, 2017)

Een verhaal van de hele basisschool!

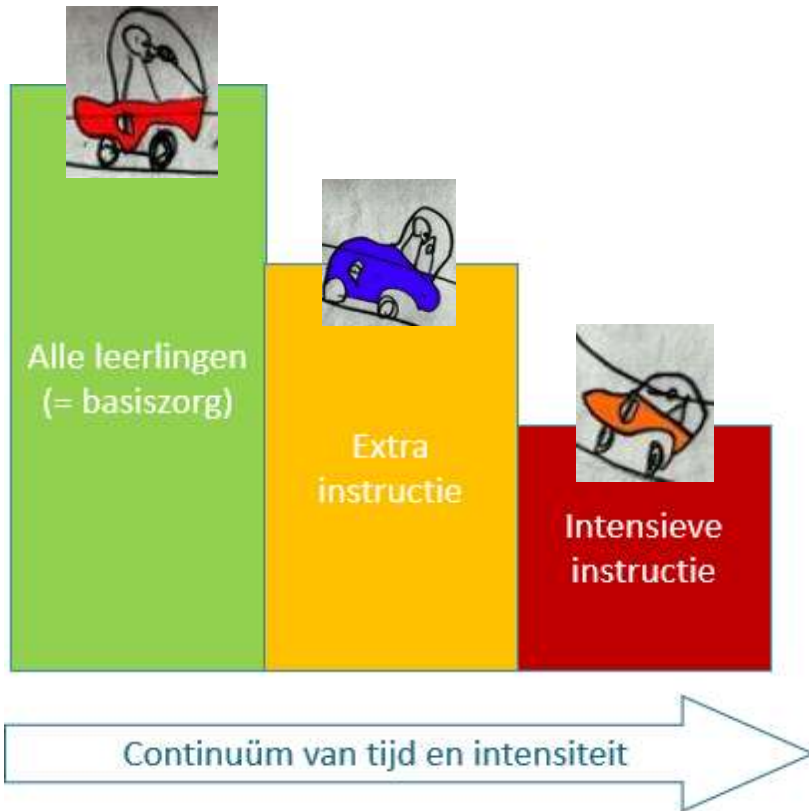
Vorbereiden in de kleuterklas, aanleren in L1 en voortzetten, onderhouden en uitbreiden in L2-L6

Technisch lezen als de weg naar lezen met begrip

De doelen op een rijtje

KO-K1	K2-K3	L1	L2-L4	L5-L6
<ul style="list-style-type: none">• Boekoriëntatie• Verhaalbegrip• Functies in geschreven en gesproken taal• Relatie tussen geschreven en gesproken taal• Taalbewustzijn (fonologisch en fonemisch bewustzijn)	<ul style="list-style-type: none">• Boekoriëntatie• Verhaalbegrip• Functies in geschreven en gesproken taal• Relatie tussen geschreven en gesproken taal• Taalbewustzijn (fonologisch en fonemisch bewustzijn)	<ul style="list-style-type: none">• Aanleren nieuwe letters, synthetiseren• Inoefenen, herhalen en onderhouden• Benoemsnelheid, directe woordherkenning, leesmoeilijkheden uitbreiden• Aanzet vloeiend lezen	<ul style="list-style-type: none">• Verder aanleren en inzetten op vloeiend lezen• Verder inzetten op automatiseren onder andere door het blijven lezen van losse woorden• Directe instructie nieuwe woordtypen• Ruimte voor vrij lezen	<ul style="list-style-type: none">• Onderhoud en automatisering• Uitbreiding van het vloeiend lezen: vloeiend lezen in functie van het verwerven van andere inhouden wordt steeds belangrijker!• Ruimte voor vrij lezen

Preventie en sterke basiszorg (= stevig basisaanbod + regelmatige/duidelijke instructie)

K0-K3

Hoe bereid je de kleuters voor op het (technisch) lezen?

L1-L4

Hoe zet je in op (aanvankelijk/voortgezet) technisch lezen?

L5-L6

Hoe onderhoud je de technische leesvaardigheid en hoe breed je deze uit?

Denk hierbij aan...

- Instructietijd
- Oefentijd
- Werkvormen
- Materialen
- Rol van jou als leerkracht
- ...

DE KRACHT VAN DE LERAAR

DE LEERKRACHT
MAAKT NOG STEEDS
HET VERSCHIL!

30%

5

De kracht van de leraar

Het foneembewustzijn ontwikkelt zich niet intuïtief, maar heeft onderwijs en oefening nodig (Phillips et al., 2008).

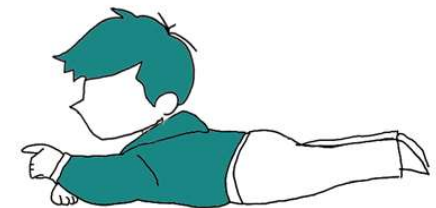
Organisatie: combinatie van **grote kring** – **kleine kring** - **hoekenwerk**

- Klasmanagement
- Goed basisaanbod

Grote kring – instructie

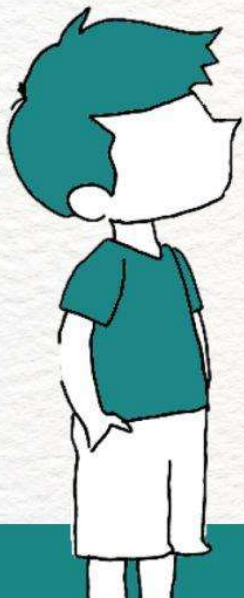
Kleine kring – begeleid inoefenen

Hoekenwerk – zelfstandige verwerking (interactie IIn-IIn)

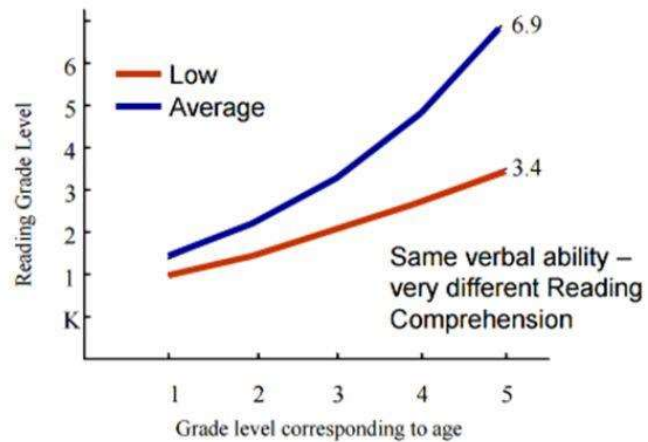

VROEGE OPSPORING

VOORAL IN DE EERSTE JAREN VAN HET
BASISONDERWIJS IS HET
FONEEMBEWUSTZIJN
EEN BELANGRIJKE VOORSPELLER VAN
TECHNISCHE LEESVAARDIGHEID
(VLOEDGRAVEN, 2008)

Growth in reading comprehension of children who begin first grade in the bottom 20% in Phoneme Awareness and Letter Knowledge (Torgesen & Mathes, 2000)

Wat moeten kinderen kunnen voor ze naar het eerste leerjaar gaan?

Opdracht 1: Schrijf op de post-its wat leerlingen zoal moeten verwerven aan vaardigheden in de kleuterschool, om een goede leesstart in het eerste leerjaar te kunnen maken. Noteer eerst post-its voor jezelf en bespreek nadien in groep.

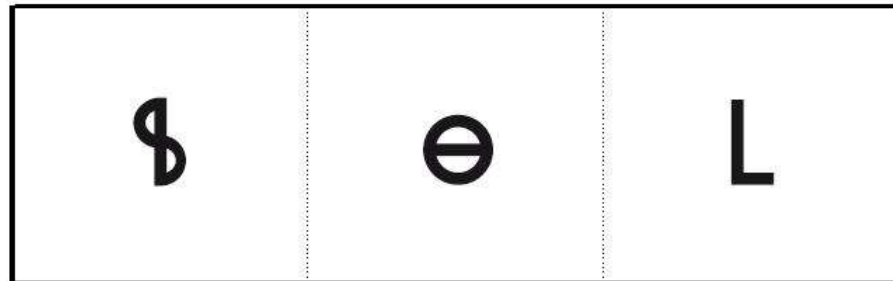
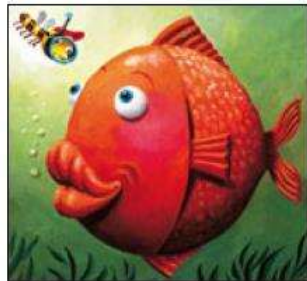
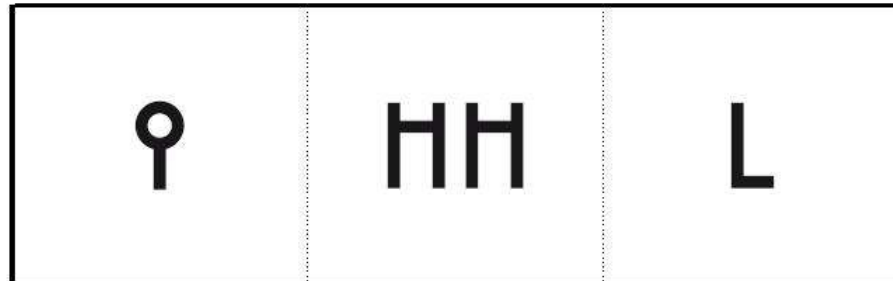
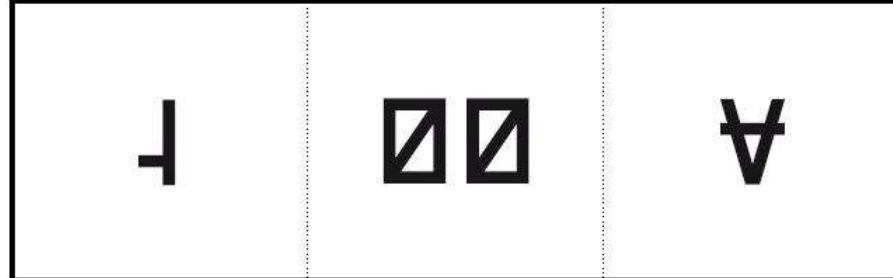

Welke voorbereidende leesvaardigheden?

Taalbewustzijn/fonologisch bewustzijn	Fonemisch bewustzijn	Letterkennis
<p>Spreken en luisteren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rijm of versje onthouden en opzeggen - Serie woorden onthouden - Woord herkennen tussen andere woorden 	<p>Isoleren van klanken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Woorden met dezelfde begin-, midden- en eindklank herkennen (boot-bal, reep-zeef, lak-zak) - De begin – en eindklank herkennen in een woord - Aangeven of een klank wel of niet voorkomt in een woord 	<p>Letters herkennen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nieuw aangeleerde letter herkennen tussen de andere letters
<p>Zinnen en woorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een zin aanvullen/langer maken - Het eerste en het laatste woord van een zin benoemen - Aangeven uit hoeveel woorden een zin bestaat 	<p>Synthese van klanken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klanken samenvoegen tot een woord, zoals: b-a-l; bal 	<p>Letters benoemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aangeleerde letters benoemen - Woorden bedenken bij een aangegeven letter
<p>Rijmen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rijmwoorden benoemen (in een liedje, versje, ...) - Passief rijmen (aangeven of iets rijmt of niet) - Actief rijmen (zelf een rijmwoord herkennen) 	<p>Analyse van klanken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Woorden opdelen in klanken, zoals: kast; k-a-s-t 	<p>Letters schrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naam schrijven - Paar kleine woorden als 'ik', of 'papa' of 'mama' - Letter overtrekken
<p>Klankgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een woord in klankgroepen verdelen (wan-de-len) - Een in klankgroepen verdeeld woord kunnen samenvoegen tot één woord - Woorden vergelijken: welk woord is langer (heeft meer klankgroepen)? 	<p>Manipuleren van klanken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Begin-, midden- of eindklank in een woord vervangen door een andere klank (pot: p=m> mot) - Benoemen welke klank in een woord is veranderd 	

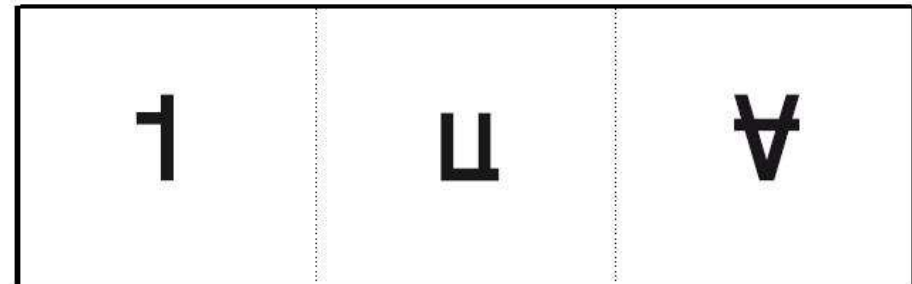
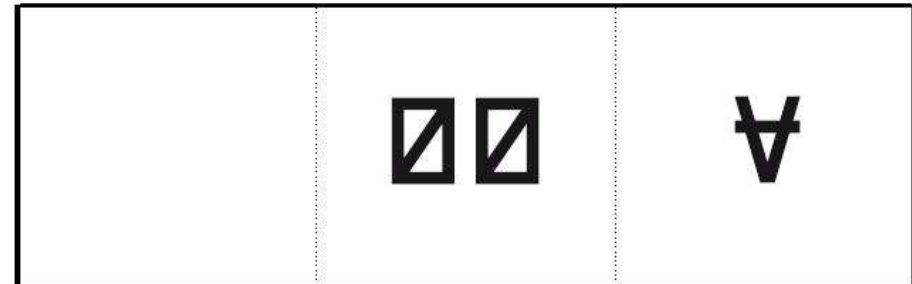
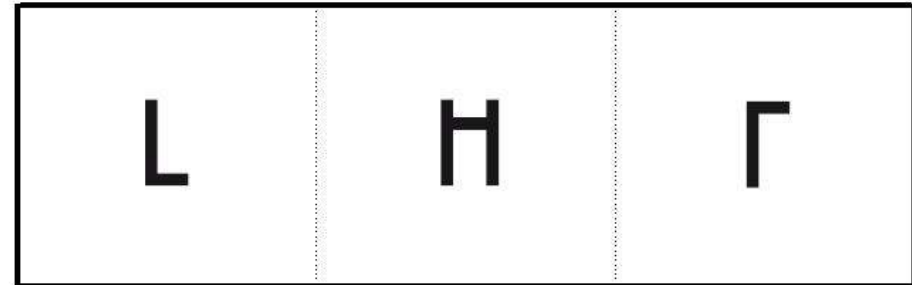

Wat is technisch lezen?

Bron: Veilig Leren Lezen

Wat is technisch lezen?

Bron: Veilig Leren Lezen

werkblad 2

1 2

9

4

2 4

1

8

1 4

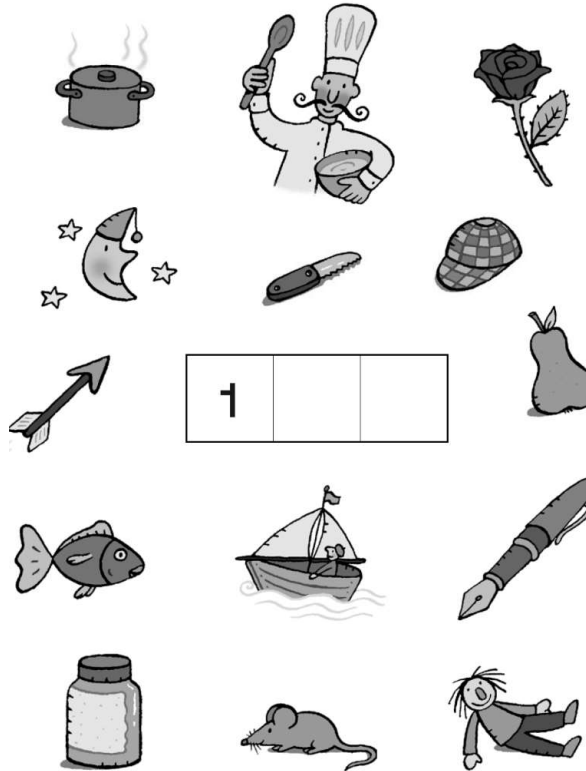
2

1

7

werkblad 3

1

werkblad 4

1 2 4
2 4

9 1
1 9

9 1
1

1 2 4
9 1 2

1 2 4
2 4

1 2 4
1 2 4

Wat is technisch lezen?

Meer dan letterkennis!

Teachers realizing those phonemic awareness skills might be missing...

Tiny Humans:

Wat is technisch lezen?

Opdracht:

Je leest het woord **/sasselewiebenen/**.

Welke stappen zet je om dit woord te kunnen lezen?

--	--	--	--	--	--

Zet de nummers in de juiste volgorde

1. Betekenis geven aan het woord.
2. Auditieve synthese: de losse fonemen (klanken) van een woord samenvoegen.
3. De leesrichting bepalen: het van links naar rechts lezen.
4. Grafeem-foneemkoppeling: letter- klankkoppeling (afzonderlijke letters en klanken).
5. Temporele ordering: de fonemen (klanken) in de juiste volgorde onthouden.
6. Visuele analyse: grafemen (letters) in een woord herkennen.

3

van links
naar rechts
werken

6

visuele
analyse in
grafemen

4

koppelen van een
klank aan de
letters
(grafeem-
foneemkoppeling)

5

klanken
op volgorde
onthouden

2

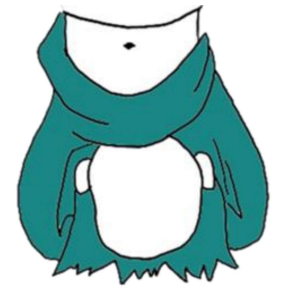
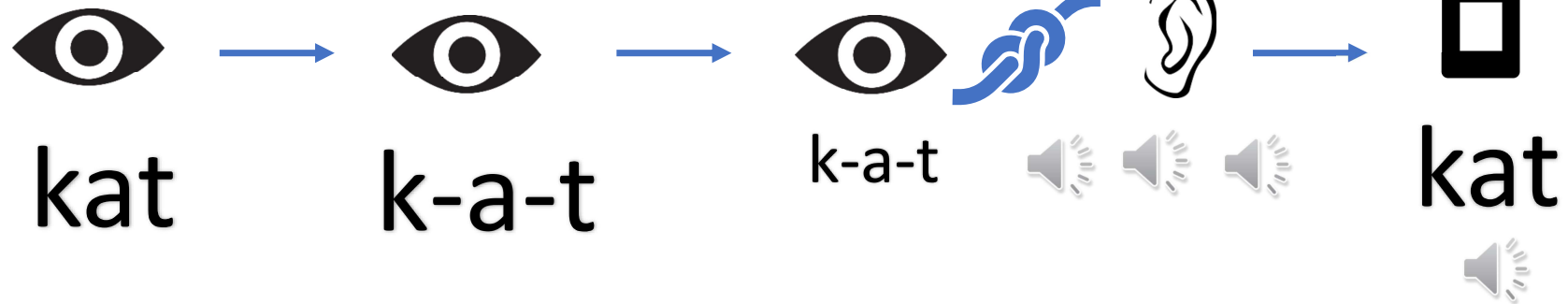
auditieve
synthese van
fonemen

1

betekenis geven

Wat is technisch lezen?

Welke deelvaardigheid oefen je?

Opdracht:

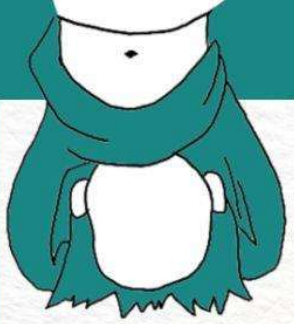
- Bekijk in jouw groep de opdrachtkaartjes en sorteer volgens auditieve vaardigheden, visuele vaardigheden of wordt er een koppeling gemaakt?
- Nadien bespreken we met de hele groep.

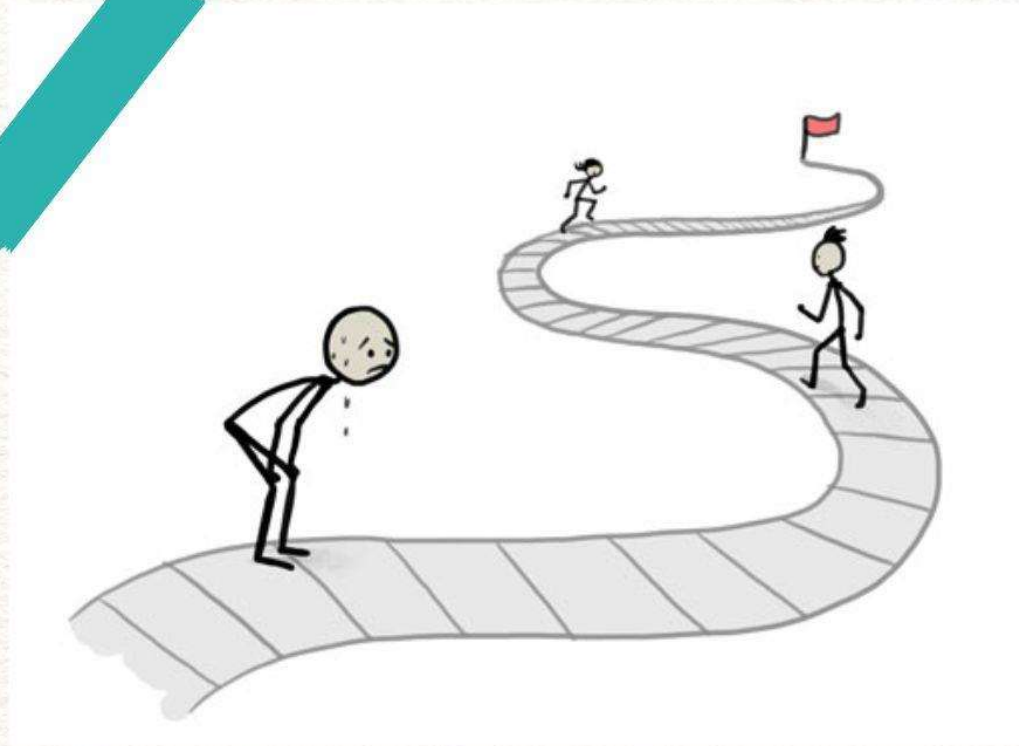
Welke van de vier bijlagen hoort niet bij de rest? (in de bijlage staat een voorbeeld)

Kleur de woorden met **b** rood
 Kleur de woorden met **d** groen

been	duim	door
das	bijt	dit
duif	deur	doop
boot	dol	bijl
dijk	bouw	baar
boef	bos	boek
bom	big	dal
boem	duw	biet
dor	beek	buis
bier	duik	deel
boer	doos	doel

DE MOTIVATIE OM TE LEZEN

GOEDE INTERVENTIES

HERHALING

FONEMISCH
BEWUSTZIJN

FEEDBACK

SCAFFOLDING

KLANK-TEKEN
KOPPELING

OBSERVATIE

Wat zijn de deelvaardigheden?

- **Objectivatie** = letten op de klank en niet op de betekenis
- **Discriminatie** = verschillen horen/zien
- **Synthese** = samenvoegen van fonemen/grafemen
- **Analyse** = splitsen in fonemen/grafemen
- Temporeel/spatieel **ordenen** = klanken/letters in de juiste volgorde onthouden
- **Positie bepalen** = aangeven waar je een klank/letter hoort ziet
- **Manipulatie** = klanken/letter toevoegen, wegdoen of vervangen

Auditieve vaardigheden	Visuele vaardigheden
☐ Auditieve objectivatie	/
☐ Auditieve discriminatie	☐ Visuele discriminatie
☐ Auditieve synthese	☐ Visuele synthese
☐ Auditieve analyse	☐ Visuele analyse
☐ Temporeel ordenen	☐ Spatieel ordenen
☐ Klankpositie bepalen	☐ Letterpositie bepalen
☐ Auditieve manipulatie	<i>Visuele manipulatie</i>
Taalvaardigheden	
☐ Kennis van begrippen, instructiewoorden ...	

Is er sprake van klank-tekenkoppeling?

Auditieve vaardigheden	Visuele vaardigheden
Auditieve objectivatie: letten op de klank en niet op de betekenis	/
Auditieve discriminatie: verschillen horen tussen klanken	Visuele discriminatie: verschillen zien tussen letters
Auditieve synthese: losse klanken samenvoegen tot een woord	Visuele synthese: letters samenvoegen tot een woord
Auditieve analyse: een woord in klanken splitsen	Visuele analyse: letters in een woord herkennen
Temporeel ordenen: de volgorde van klanken onthouden	Spatieel ordenen: letters in de juiste volgorde plaatsen
Klankpositie bepalen: aangeven waar je een klank in een woord hoort	Letterpositie bepalen: aangeven waar de plaats van een letter in een woord is
Auditieve manipulatie: klanken toevoegen, wegdoen of vervangen	<i>Visuele manipulatie: letters toevoegen, wegdoen of vervangen</i>
Taalvaardigheden	
Kennissen van begrippen, instructiewoorden ...	

Is er sprake van klank-tekenkoppeling?

Oefening

Auditieve vaardigheden	Visuele vaardigheden
☐ Auditieve objectivatie	/
☐ Auditieve discriminatie	☐ Visuele discriminatie
☐ Auditieve synthese	☐ Visuele synthese
☐ Auditieve analyse	☐ Visuele analyse
☐ Temporeel ordenen	☐ Spatieel ordenen
☐ Klankpositie bepalen	☐ Letterpositie bepalen
☐ Auditieve manipulatie	<i>Visuele manipulatie</i>
Taalvaardigheden	
☐ Kennis van begrippen, instructiewoorden ...	

Is er sprake van klank-tekenkoppeling?

Wat zijn kwaliteitsvolle taken die het fonemisch bewustzijn ontwikkelen en bijdragen tot de leesontwikkeling?

De winkel van mevrouw Muis

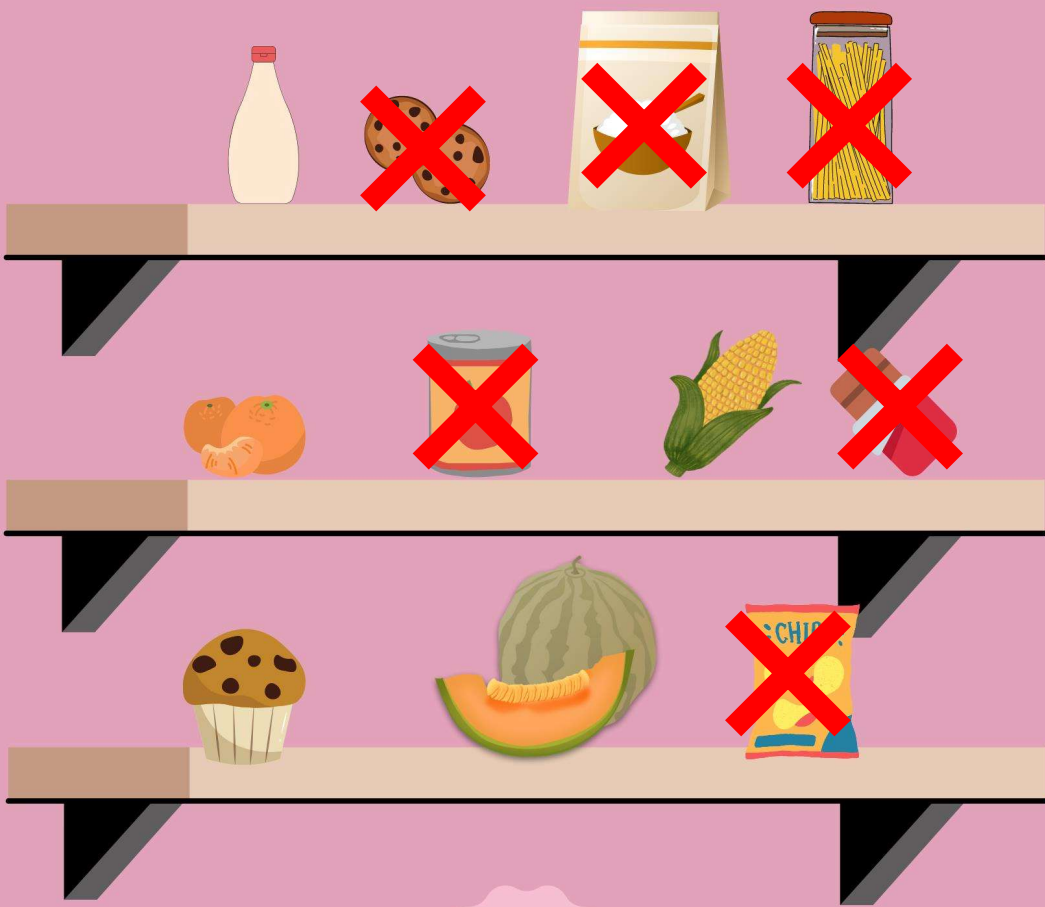

M

M

 Rekken vullen

de juf

 Spullen zoeken

de klas

 Opruimen

 De bestellingen

M

 Kassahulp

winkeltijds

 Reclame

Activiteit 1: rekken vullen kleine kring met begeleiding

Activiteit 1: rekken vullen (taalspelletjes)

Afhankelijk van het niveau van het groepje, kiest de leerkracht enkele taalspelletjes uit:

- Wat is het langste woord?
- Samenstellingen maken (als je het woordje munt en thee tegen elkaar plakt, krijg je ...)
- Welk woord zeg ik 2 keer?
- Welke woord begint/eindigt met M
- Welke woorden rijmen?
- Waar hoor je M (begin of eind)?
- Welk woordje hoor je? (vb. m-aa-n).
 - o Je kan dit eventueel visualiseren, het kind duidt het juiste prentje aan.
- Hak het woordje in stukjes
 - o Je kan de kleuters het woordje in drie stukjes laten springen.
- Woordmanipulatie: als ik de M van maan verander in een R krijg je ...
- ...

- 👂 Auditieve objectivatie
- 👂 Auditieve synthese
- 👂 Auditieve analyse
- 👂 Klankpositie bepalen
- 👂 Auditieve manipulatie

👂 Auditieve discriminatie beginklank

Activiteit 2: spullen zoeken voor de winkel van mevrouw Muis

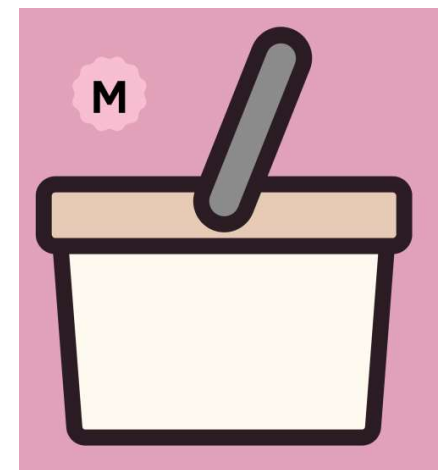
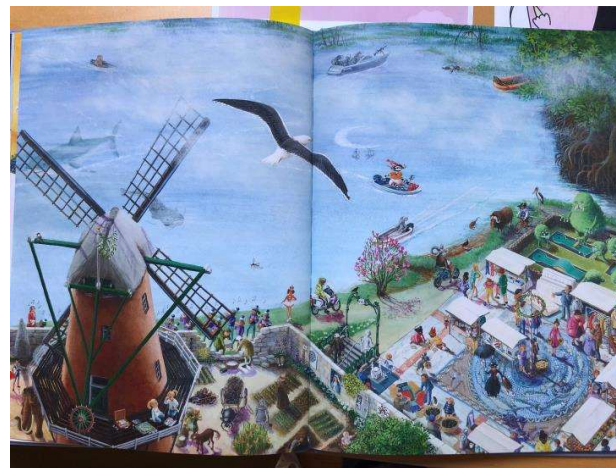
De kleuters zoeken per twee voorwerpen in de klas die beginnen met de letter M. Sterke kleuters kunnen ook voorwerpen zoeken met de M op een andere plaats in het woord. Ze leggen deze voorwerpen in de winkelmand.

De kleuters zoeken ook op de prent naar woorden met de M.

Hoeveel kunnen ze er vinden?

Auditieve discriminatie beginklank

Activiteit 3: de winkel opruimen (macaroni-spel)

De kleuters spelen het macaronispel. Met de spatel mogen ze enkel de prenten opscheppen die beginnen met M en in de kookpot doen. Op de achterkant kunnen ze checken of het woord begint met M.

Sterke kleuters kunnen ook het spel spelen met de eindletter M (of de twee spelen samen en verwoorden waar ze de M horen).

- 👂 Auditieve discriminatie beginklank
- 👂 Auditieve discriminatie eindklank
- 👂 Klankpositie bepalen

Activiteit 4: de bestellingen controleren (knijpkaarten)

De kleuters nemen een knijpkaart uit de doos en zoeken welk woord met dezelfde klank begint (M). Ze knippen een wasknijper op het juiste prentje. Ze kunnen op de achterkant controleren of ze juist waren. Het is heel belangrijk dat ze de woordjes hardop zeggen om de juiste oplossing te vinden. De leerkracht benadrukt dat het om de beginklank gaat (tussen de mogelijkheden zitten ook woorden die rijmen, dat is hier niet de opdracht).

 Auditieve discriminatie beginklank

M		M			
					
					
M		M			
					
					

Activiteit 5: kassahulp

De kleuters spelen een rollenspel.

De ene kleuter is de klant, de andere de kassierster.

Er zijn verschillende variaties mogelijk:

- de kleuters mogen een vrij spel spelen met de voorwerpen;
- op het winkeltje plakken de prijzen (cijfer en getalbeeld) en de kleuters oefenen tellen tot 6;
- de kleuters nemen een winkellijstje met prenten. De klant vraagt het voorwerp maar dit voorwerp kan je niet vinden in de winkel.
 - *Is er wel een voorwerp dat erop rijmt en begint met M?*
 - *Moeilijker: als je de laatste letter verandert in M, heb je dat voorwerp wel?*

Auditieve manipulatie

Activiteit 6: reclame maken voor de winkel van mevrouw Muis

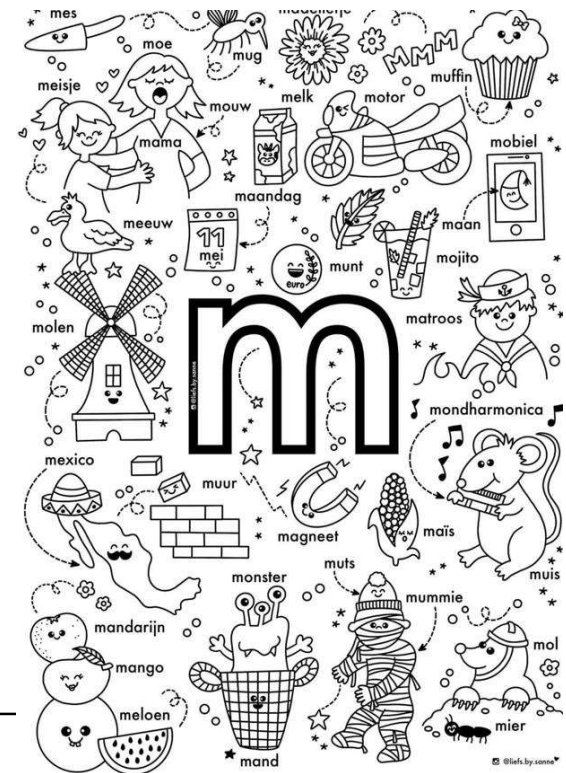
De kleuters maken een affiche voor de winkel van mevrouw Muis om meer klanten te lokken.

De kleuters mogen kiezen:

- prent inkleuren met woorden die beginnen met de letter M;
- de letter M zoeken in tijdschriften, uitknippen en plakken op een blad;
- voorwerpen tekenen met de letter M en de letter M schrijven .

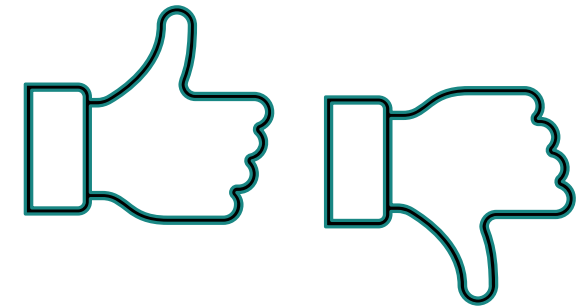

👁️ Visuele discriminatie (letterkennis)
👂 Auditieve discriminatie beginklank

Afsluiting

Grote groep

Auditieve discriminatie beginklank

/m/

/m/

/m/

/m/

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
n.v.t.

Complexiteit:
Geïsoleerde klank

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
Begin en eind

Complexiteit:
alle woorden

↓
Taak = makkelijker

Focus **taak:**
analyse & synthese

Klankpositie:
Begin en eind

Complexiteit:
MKM-woorden

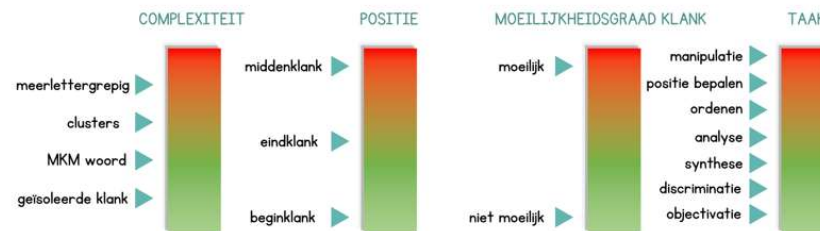
↓
Taak = moeilijker

Focus **taak:**
manipulatie

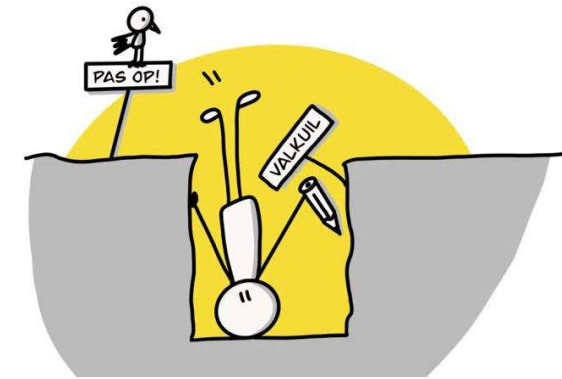
Klankpositie:
begin en eind

Complexiteit:
MKM-woorden

↓
Taak = moeilijker

Maar ...

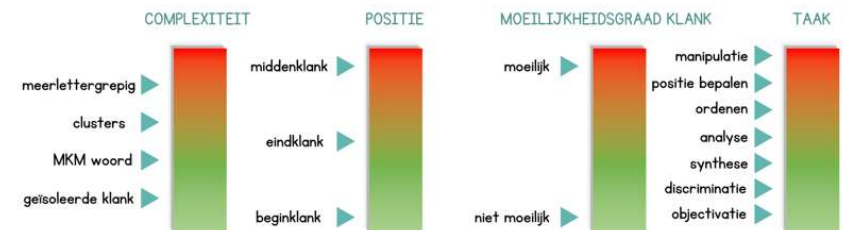

Mevrouw Muis → voornamelijk **auditieve discriminatie beginklank**

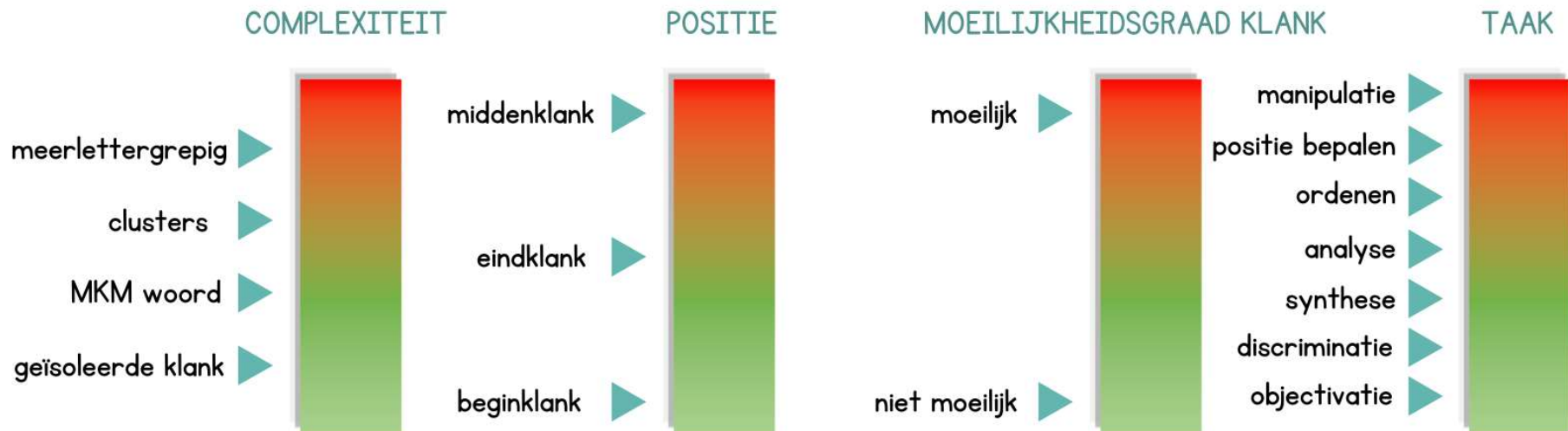
- **Niet voldoende** om het fonemisch bewustzijn te stimuleren
- ‘gemakkelijke’ activiteiten

Hoe stap voor stap naar complexere taken?

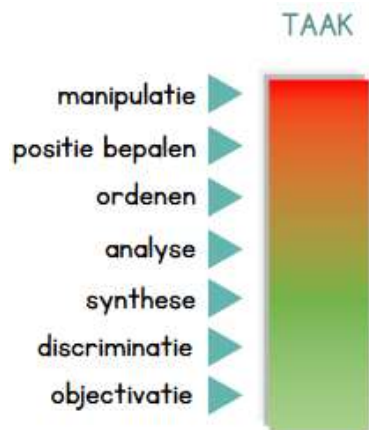
→ **Moeilijkheidsmeter** fonemische taken

Moeilijkheidsmeter fonemische taken

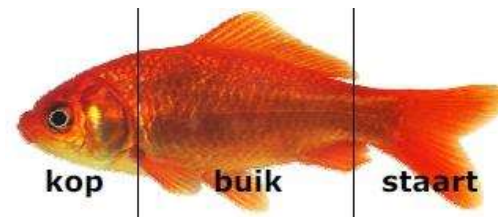
TAAK

Auditieve vaardigheden	Visuele vaardigheden
☐ Auditieve objectivatie	/
☐ Auditieve discriminatie	☐ Visuele discriminatie
☐ Auditieve synthese	☐ Visuele synthese
☐ Auditieve analyse	☐ Visuele analyse
☐ Temporeel ordenen	☐ Spatieel ordenen
☐ Klankpositie bepalen	☐ Letterpositie bepalen
☐ Auditieve manipulatie	<i>Visuele manipulatie</i>
Taalvaardigheden	
☐ Kennis van begrippen, instructiewoorden ...	

Is er sprake van klank-tekenkoppeling?

KLANKPOSITIE

begin

midden

eind

eet

geel

mee

eerst

speel

slee

eenhoorn

rendierslee

COMPLEXITEIT

geïsoleerde klank

MKM-woord

MKM-woord
met clusters

meerlettergrepige
woorden

s

sap

stap

sandaal

aa

maan

straat

voornaam

t

voet

sproet

opgepast

k

koe

broek

boekentas

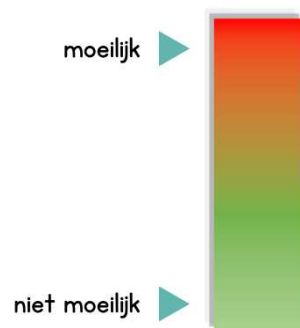
MOEILIJKHEIDSGRAAD KLANK

Moelijkheidsgraad klank
wordt bepaald door:

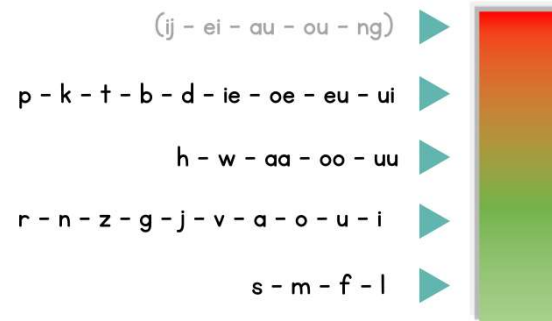
- verlengbaarheid
- energie
- uitspreekbaarheid
- aantal tekens

buiten beschouwing
ch - c - x - q - y - sj
aai - ooi - oei - eeuw - ieuw - uw

MOEILIJKHEIDSGRAAD KLANK

MOEILIJKHEIDSGRAAD KLANK

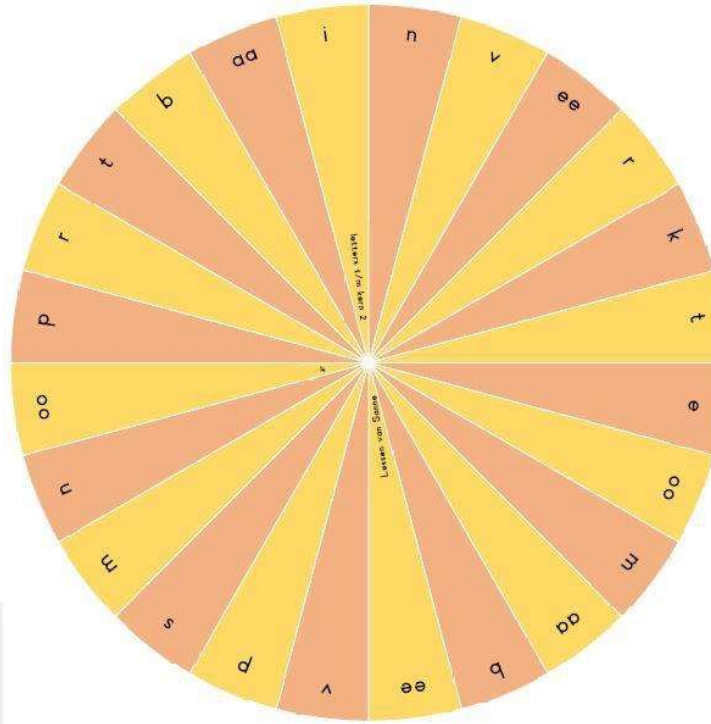
Let op: een taak is moeilijker als klanken op elkaar lijken

- stemhebbend - stemloos (f-v, s-z, b-p, d-t)
- articulatieplaats en/of -wijze gelijkend (m-n, w-v, b-d-p, l-r-j, g-h, i-e-ie, eu-uu-u-ui)
- korte en lange klinkers (a-aa, o-oo, e-ee, u-uu)

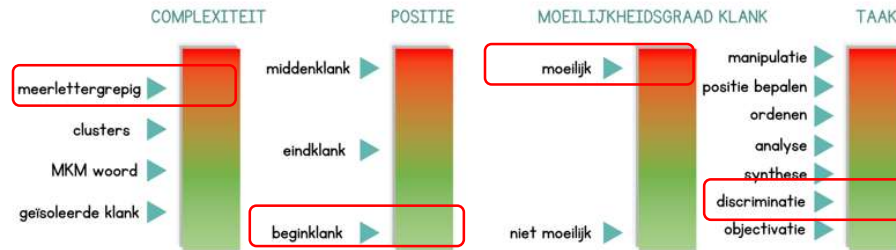
Meer voorbeelden

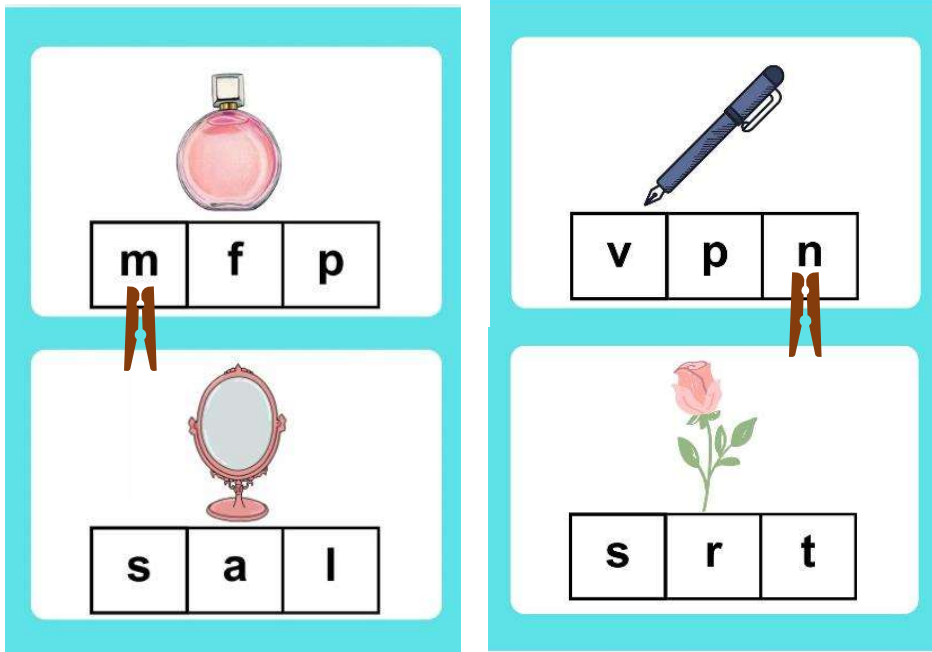
- Thema **Moederdag**
- Andere aanpak: niet één klank centraal maar focus op **meerdere klanken**
- **Gespreide activiteiten** doorheen de week
- Kleuters kunnen enkele letters al **zelfstandig verklanken**
- Koppeling **woordenschat**

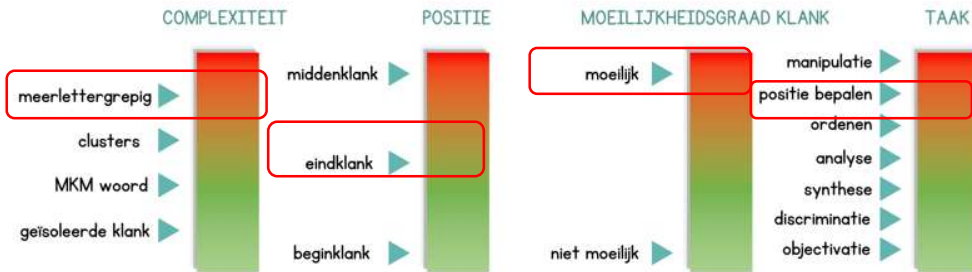

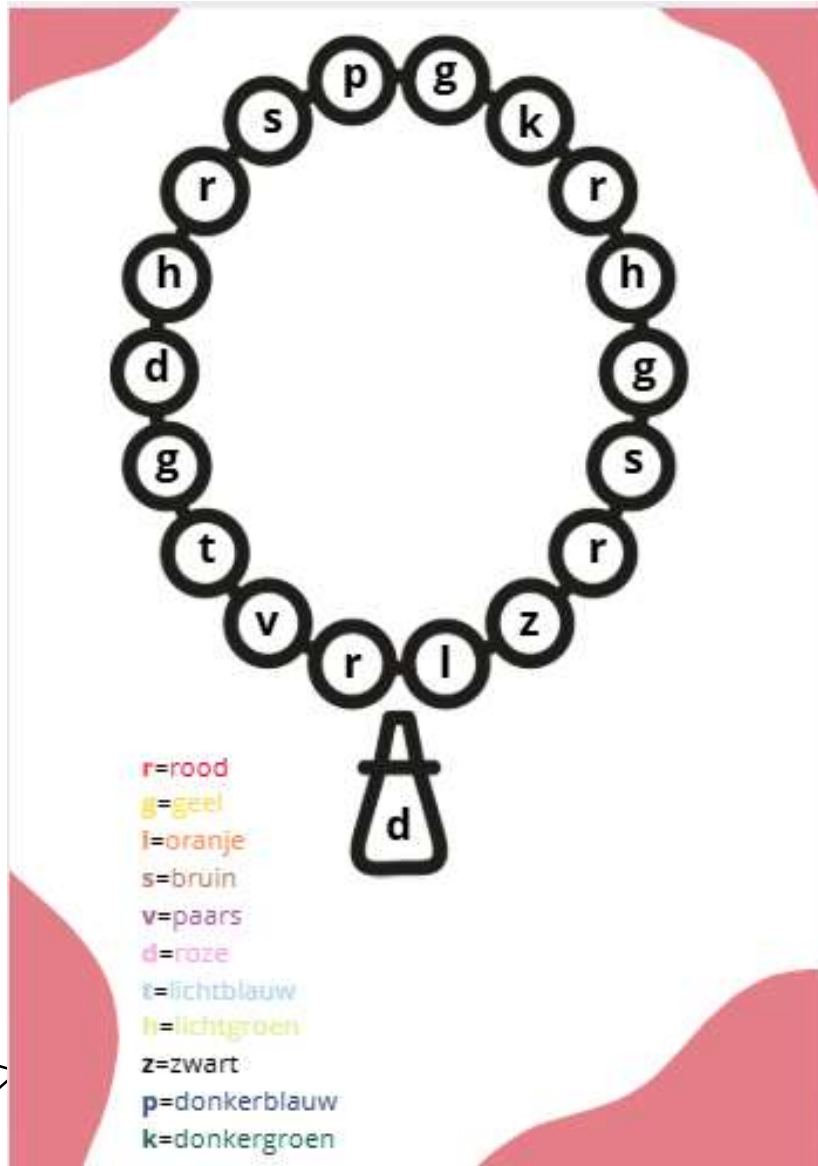
👁 Letterkennis (klank-tekenkoppeling)
 👂 Auditieve discriminatie beginklank

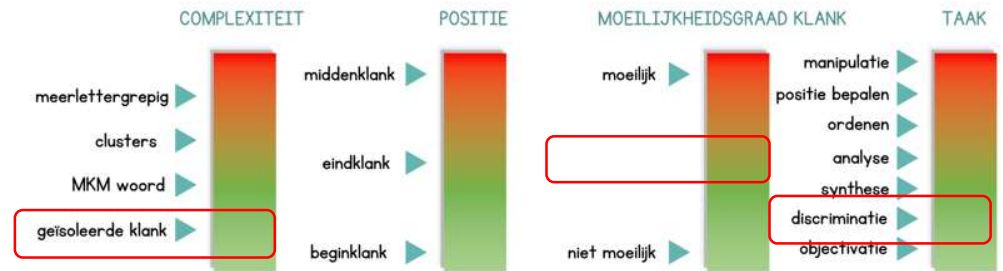

- 👁 Letterkennis (klank-tekenkoppeling)
- 👂 (Auditieve discriminatie eindklank)
- 👂 Klankpositie bepalen

👁️ **Visuele discriminatie (letterkennis)**

/v/

/m/

/s/

/v/-/m/-/s/

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin

Complexiteit:
alle woorden

Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin (en eind)

Complexiteit:
alle woorden

Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin en eind

Complexiteit:
alle woorden

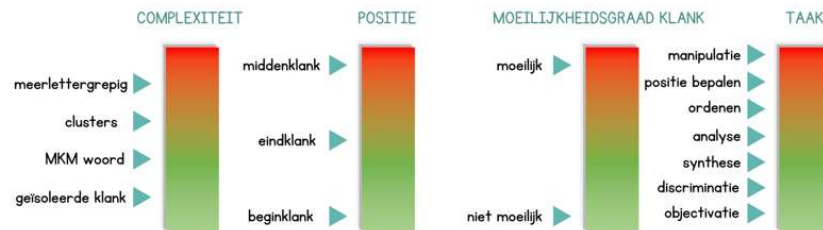
Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
discriminatie
analyse & synthese

Klankpositie:
begin en eind

Complexiteit:
Alle woorden
MKM-woorden

Taak = *moeilijker*

/s/

/z/

/s/-/z/

/s/-/z/

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin

Complexiteit:
alle woorden

Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin

Complexiteit:
alle woorden

Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
discriminatie

Klankpositie:
begin

Complexiteit:
alle woorden

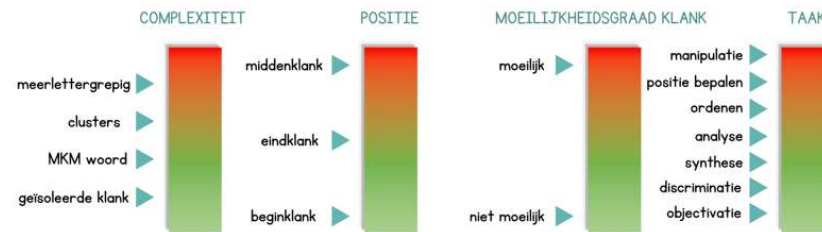
Taak = *makkelijker*

Focus **taak:**
analyse & synthese

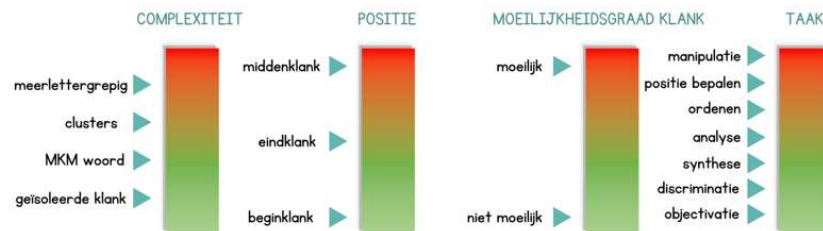
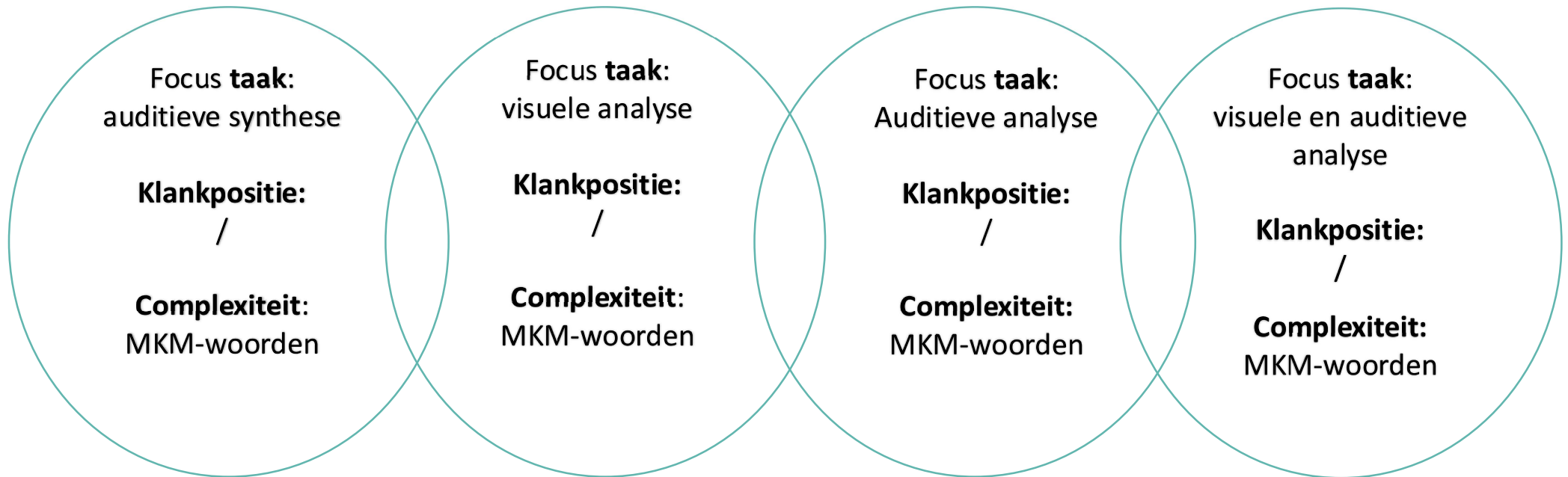
Klankpositie:
begin

Complexiteit:
MKM-woorden

Taak = *moeilijker*

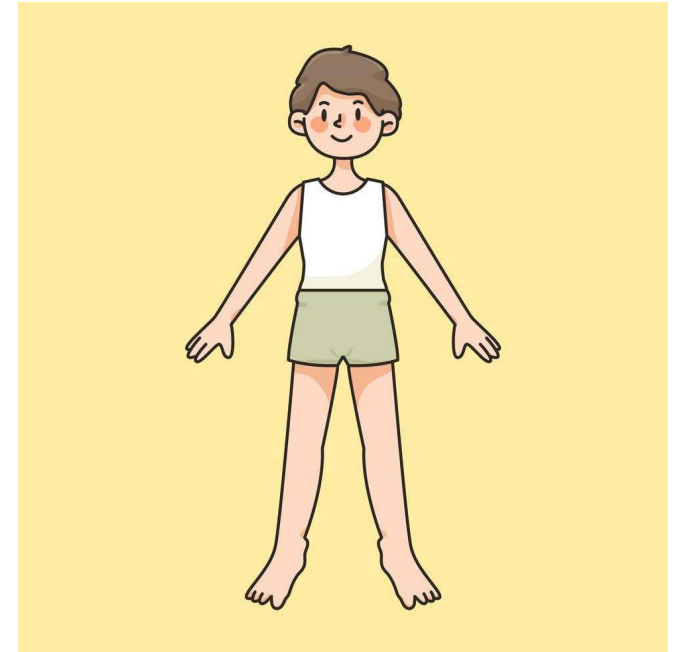
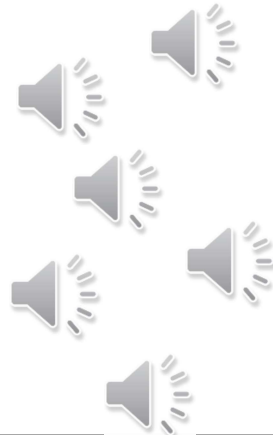

Focus op taak - analyse en synthese

Voorbeelden: synthese en analyse

- Inschakelen van auditief aanbod
 - Leerkracht
 - **Buddy**
 - **Digitale media**

Voorbeelden: synthese en analyse

- Inschakelen van auditief aanbod
 - **Leerkracht**
 - Buddy
 - Digitale media

The image shows a digital educational interface for the word 'rat'. At the top left is the 'MILO' logo. The word 'rat' is displayed in a large, black, sans-serif font. To the right of the text is a square frame containing a brown rat illustration. Below this, a horizontal dashed line separates the text from a row of three teal circles. A hand cursor icon is positioned to the left of the first circle. Another horizontal dashed line follows. Below that, two hand icons are positioned to the left of a row of three empty square boxes. The interface is decorated with teal corner accents.

GOEDE INTERVENTIES

HERHALING

FONEMISCH
BEWUSTZIJN

FEEDBACK

SCAFFOLDING

KLANK-TEKEN
KOPPELING

OBSERVATIE

Hoe creëer ik goede interventies in de klas die de kinderen voorbereiden op een vlotte leesstart?

- Stimuleer het **fonemisch bewustzijn**
- **Koppel klanken aan tekens**
- Activiteiten rond geletterdheid **doorheen het hele jaar, in élk thema**
- **Scaffolding: werk opbouwend (moeilijkheidsmeter)**
 - Activiteiten met één klank in de focus
 - Activiteiten met meerdere klanken in de focus
 - Verschillende taken
- **Observeer** je kleuters
- Ga in interactie en geef voldoende **feedback**

- **Het allerbelangrijkste: weet wat je aan het oefenen bent bij elke taak!**

Aan de slag met de /s/ ...

Sjabloon bingo

Sjabloon knijpkaarten

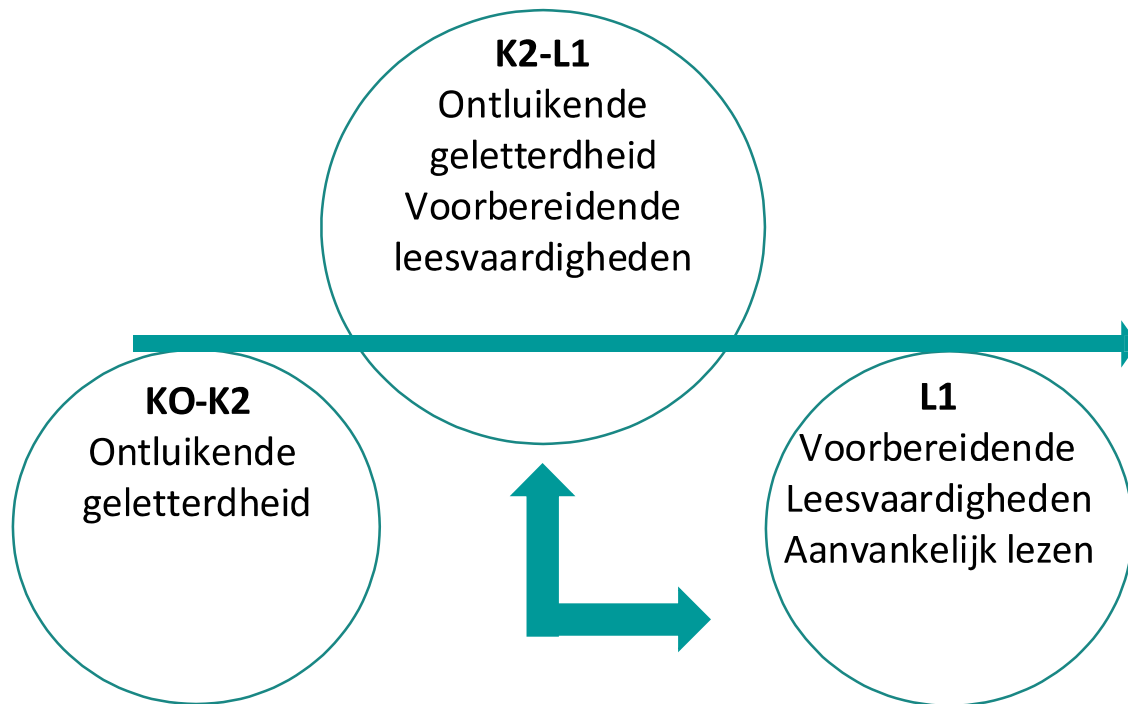

Sjabloon macaroni spel

Sjabloon werkblad woordanalyse

In het eerste leerjaar? Fonemisch bewustzijn blijven stimuleren!

- Klank-tekenkoppeling wordt dan klank per klank aangeleerd.
- De fonemische bewustwording stopt niet waar leren lezen begint!
- Niet alle leerlingen starten met hetzelfde rugzakje in het eerste leerjaar
→ Belangrijk om de voorbereidende leesvaardigheden van risicolezen **te remediëren en te stimuleren!**

Voorbeeld deelvaardigheid: auditieve discriminatie

K3

L1

L2

Spullen zoeken

de klas

f

v

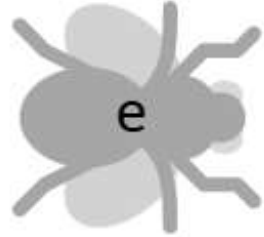
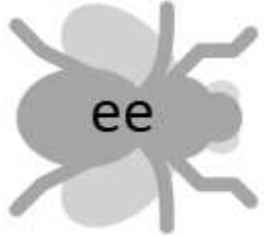
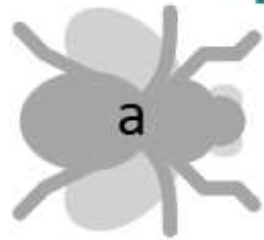
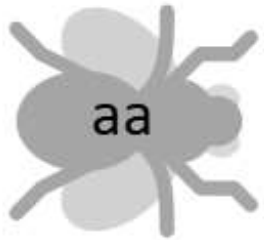

vl-

st-

kr-

sp-

sch-	schr-	spr-	str-

k	a	
---	---	--

k	i	
---	---	--

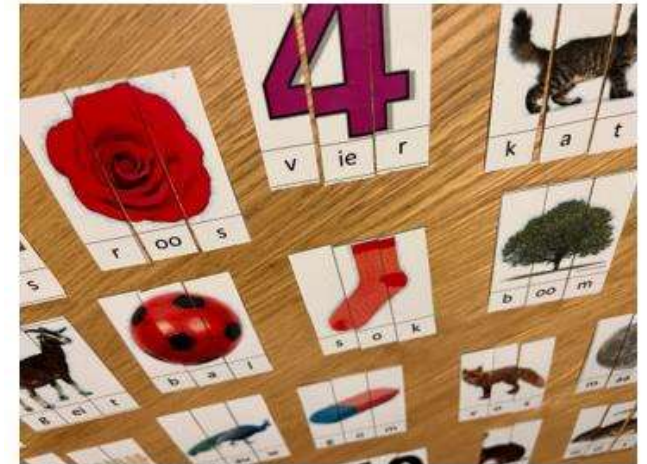
p	e	
---	---	--

v	i	
---	---	--

b	ee	
---	----	--

en	een	kan
taak	pan	kaal
pap	teen	net

Drietal

		
s	i	k
		
m	i	s
		
m	i	k

Aandachtspunten

- **Boekoriëntatie, verhaalbegrip, functies in geschreven en gesproken taal, woordenschat** zijn ook belangrijk voor de leesontwikkeling!
- Altijd **de juiste spelling** gebruiken.

Veelgestelde vragen

- **Gebruik je drukletters, leesletters of schrijffletters? Geen consensus**
 - Schoolafspraken
 - Naast elkaar gebruiken (! bewustwording)
 - ~~Schrijffletters schrijven~~ (pas in L1, juiste schrijfwijze is belangrijk)
 - kopiërend schrijven bevordert wel de klank-tekenkoppeling en werkt motiverend
- **Moeten we nog hakken en plakken (analyse en synthese) en rijmen op lettergreepniveau (= fonologisch bewustzijn)?**
 - Geen sterke bewijzen van effectiviteit in onderzoek maar ...
 - Tussenstap woordbewustzijn en fonemisch bewustzijn
 - Later belangrijk voor spelling en taalbeschouwing
- **Vanaf welke leeftijd werk je aan het fonemisch bewustzijn?**
 - Al vanaf de peuterklas werken aan taalbewustzijn!
 - Vanaf 4 jaar effectiviteit bewezen!

Veelgestelde vragen

- **Moet je op het einde van de kleuterschool alle letters gezien hebben?**

Nee, het gaat om bewustzijn ontwikkelen. Ook welke letters is niet het belangrijkste. In het eerste leerjaar ligt de focus op de klank-tekenkoppeling.

Bied natuurlijk wel niet enkel de gemakkelijkste taken en klanken aan!

Bedankt voor jullie aandacht!

Vragen?

annelies.stiers@PXL.be

jana.buntinx@PXL.be

